

СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Складність сьогоденної архітектури, її відхід від звичних класицистичних форм та постмодернових традицій, що вже встигли стати історією навіть на пострадянському просторі вимагає нового погляду на неї як на один із видів образотворчого мистецтва. Недарма, така популярна в 1970-і – 1980-і рр. дисципліна як «Синтез мистецтв» знову повертається у навчальні плани архітекторів, що свідчить про її важливість на сьогоденному етапі – етапі превалюючої візуальності у візуальній культурі, яка невпинно набирає все більших значень при сприйнятті архітектурного середовища.

Ще на початку 1990-х дисципліна «Синтез мистецтв» була однією із основних на перших курсах архітектурних факультетів більшості вузів. Програма її будувалась за аналогією програм дисциплін «Історія мистецтва» чи «Історія архітектури» та починалась із розгляду прикладів синтезу мистецтв в архітектурному творі від давнини до сьогодення, в усіх країнах по усьому світу. Окремо розглядались і види мистецтва – монументальний живопис, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво і монументальна графіка (вітраж) – їх техніки і жанри. Якщо програма дисципліни передбачала окрім лекцій ще й практичні заняття то, як правило, завдання зводилось до вибору вже існуючої будівлі та підбору до неї твору мистецтва і гармонійне «вписання» його у композицію фасаду.

Заради справедливості необхідно сказати, що студенти перших курсів не завжди розуміли різницю між названими дисциплінами однак, усі разом вони створювали такий собі інформаційний блок, котрий формував базу понять про архітектуру як про майбутню професію: не лише як інженерну науку, але й як один із видів образотворчого мистецтва. Саме на цій дисципліні студенти вперше чули про «образ» та «образність» як окремих будівель, так і всього архітектурного середовища, тобто про категорію, яка і робить архітектурний твір твором мистецтва та виділяє йому особливе місце в ряду образотворчих видів мистецтва.

Із початком скорочення навчального часу при підготовці архітекторів – починаючи із 2000-х рр. такі дисципліни як «Архітектурна графіка», «Історія мистецтв», «Макетування» і багато ін., а разом із ними і «Синтез мистецтв» поступово, рік за роком втрачали години, поки повністю не зникли із навчальних планів як необов'язкові, зайві і менш значимі для студентів. Звільнені години не були додані до «Архітектурного проектування» чи «Архітектурних конструкцій», «Реконструкції та реставрації» чи «Композиції» – ні, на їх місці з'явилися дисципліни, що готували студентів користуватися архітектурними комп'ютерними програмами. Як правило, ця підготовка, здавалося б така

необхідна у сучасному світі, не відповідає реальним потребам здобувачів, оскільки вже перші комп'ютери, придбані університетами «не тягли» сучасні програми, та й викладачів-архітекторів, які б у них працювали, залучити до викладацької діяльності було досить проблематично. Здебільшого, навіть сьогодні, студенти вивчають програми Archicad, Autocad та ін. самостійно, або на платних курсах.

З цього року у Національному авіаційному університеті, як і багатьох у інших серйозно поставилися до вибіркових дисциплін: тільки по силабусам, виставленим в інтернеті, студенти могли обрати дисципліни для вивчення. Серед таких – дисципліна «Синтез мистецтв», що навряд чи говорить про студентську самосвідомість, можливо про те, що за назвою студенти побачили певну легкість і несерйозність, а для них це значить простоту у здачі заліку. Так це чи ні, можна буде з'ясувати у наступному році, коли її виберуть чи не виберуть студенти молодшого курсу, почувши відгуки цього річного проте, очевидно є певна зацікавленість студентів (причина тут неважлива) і те, що дисципліну не можна викладати як 20 років назад.

Світові зміни (зміщення центру уваги) у бік візуальної культури, що спостерігається останнє десятиліття, безперечно, вплинули і на архітектуру – вона стає інтерактивною, медійною, розумною і у формуванні її образу вже беруть участь не стільки традиційні види образотворчого мистецтва, скільки інші, візуальні чи, навіть, аудіовізуальні: театр, фотографія, відеоігри, кінематограф. Візуальність міського середовища, яка почала формуватися у європейських містах із кінця XVIII ст. разом із появою такого явища як фланерство, отримала свій подальший розвиток завдяки першим діорамам, дагеротипам та проєкційним апаратам – «Чарівному ліхтарю» та ін. Сьогодні ж це ціла індустрія із безліччю гаджетів і інтерактивних програм на них, під дією яких формується світогляд сучасної людини і її ставлення до будь-якого мистецтва, в тому числі і до архітектури. Цивілізована частина людства зникає до повсякденності свята, в якому архітектурі часто надається роль полотна/екрану для демонстрації шоу. В цій ситуації архітекторам необхідно вчитися грамотно і гармонійно поєднувати усі сучасні види мистецтв в одному творі так, щоб не втратити саму архітектуру, а надати їй нового звучання, під дією якого формується її сприйняття людиною.

Отже, сьогодні викладання дисципліни «Синтез мистецтв» має включати в себе не тільки «традиційні» теми, але й такі як «Архітектура і театр: театралізація міського середовища»; «Архітектура і фотографія: спосіб узагальнення і достовірності»; «Архітектура і кінематограф – спосіб аналізу середовища»; «Кіносценарні методи проєктування архітектурного середовища» та ін. Разом із тим, важливо не забути про вплив архітектури на різні види мистецтва і людської діяльності і включити у дисципліну такі теми як «Архітектурне середовище відеоігри як проєкція майбутнього архітектури», «Інсталяції та перформанси у архітектурно-художньому синтезі», «Медіа-шоу в архітектурному середовищі міста» тощо.